

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K-Po2 22/10

Glavni pretres 23.05.2011.

Izveštaj: Nataša Kandić, punomoćnik oštećenih

Ispitivanje svedoka Ivana Poljaka

Pre napada na selo situacija je bila napeta, bilo je i bombardovanja - bila je pogođena crkva i nekoliko kuća. Ujutru 10.10.1991. počeo je napad na Lovas, i to minobacačkim napadom. Čuo je rafalnu pucjavu i eksplozije ručnih bombi. Dok je trajao napad, nalazio se u podrumu svoje kuće sa roditeljima, komšijama i stricem Josipom Poljakom. Stric je otišao do svoje kuće jer se bojao da će je zapaliti. Ubrzo su u kuću došli naoružani srpski vojnici. Prepoznao je Stupara iz Tovarnika koji mu je rekao da svi odu do Zadruge jer će tamo biti neki skup. Sestra Ankica mu je javila da su po njenog supruga Josipa Jovanovića došli optuženi Milan Radojčić i valjda Milenko Rudić. Dok je išao prema Zadruzi sa ocem i Ivicom Vidićem, otac je ušao u stričevu kuću i video da je stric ubijen. Iz kuće Josipa Hodaka izašao je naoružan vojnik, a odmah zatim kuća je počela da gori. Oca su vratili kući, a on je ušao u radionicu – halu, gde je proveo noć sa još oko 40 meštana. Tokom noći dolazili su naoružani ljudi koji su ih ispitivali, ko ima oružje. Ujutru su zatražili da svedok napravi spisak zatvorenih. Spisak je odneo u kancelariju u kući preko puta dvorišta, i tu je video optuženog Ljubana Devetaka. Određen je u radni vod, da vodi proizvodnju u Zadruzi (što je radio i ranije). Odmah je morao da stavi belu krpu oko ruke i izvadi potvrdu za kretanje po selu. Išao je svaki dan na posao od sedam ujutru do četiri posle podne, a od pet sati je počinjao policijski čas. Od optuženog Milana Radojčića se dobijao raspored kuda će ljudi ići da rade. Bilo je angažovano oko 200 meštana. Išli su u branje jabuka, prikupljanje drva za zimu, a bilo je ljudi koji su radili i u selu - iz kuća poginulih su prenosili stvari, belu tehniku. Kada je išao na rad u atar, pri izlasku iz sela na rampi koju je držala vojska predavao je spisak ljudi koji izlaze, a po povratku vojska je kontrolisala da li su se svi sa spiska vratili i pretresala ih. Dana 17.10.1991. dobošar Tomislav Šelebaj je išao kroz selo i čitao proglas kojim su meštani muškarci pozivani da se okupe kod Zadruge. Dok su čekali pred zgradama Zadruge, došla su dva kamiona sa vojnicima koji su otišli prema osnovnoj školi. Pozvani su da ulaze u radionicu zadruge jedan po jedan, a na ulazu su ih pretresali vojnici. U dvorištu su bile poredane klupe na koje su sedali. Neki vojni zapovednik im se obratio uz psovke i vređanja, tvrdeći da neko puca noću na vojsku i da su zatvoreni da se vidi, ukoliko ne bude pucnjave, da je taj koji puca među njima. Smatra da su vojnici pucali sami da bi se zastrašivali meštani. Došao je optuženi Ljuban Devetak sa Đurom Prodanovićem i rekao da istupe ljudi iz radnog voda. Odveo ih je prvo u mesnu zajednicu, a posle u kuću Mirka Milića, njih ukupno 17, u kojoj su i prenoćili, jer im je Devetak rekao da nikuda ne idu dok neko po njih ne dođe. Sutradan je po njih došao vojnik i odveo ih u mesnu zajednicu iz koje su poslani svako na svoje radno mesto, sa napomenom da se ne kreću puno po selu. Otišli su u zgradu stare Zadruge koja se nalazi preko puta mehaničarske radionice, odakle su čuli krike koji su dolazili iz radionice. Žena koja je radila u kuhinji rekla je da je nisu pustili u kuhinju, da ljude tuku i da ima krvi na dvorištu mehaničarske radionice. Videli su kada je iz dvorišta radionice izašla jedna grupa od 10-20 ljudi i krenula prema centru. Kasnije ih je otišlo još, ali nisu smeli sve ni da gledaju bojeći se da će ih neko primetiti. Čuli su rafalnu pucjavu, ali nisu znali o čemu se radi. Ostali su do pred noć u objektu, ali su se uplašili da će neko naići i možda ih pobiti, pa su se uputili u centar sela u štab da zatraže propusnice da odu svojim kućama. U tom momentu je naišao doktor Kačar i pozvao ih

da pođu sa njim da mu pomognu. Otišli su do ambulante gde su iz jednog kamiona istovarali madrace, dok su iz drugog kamiona iznošeni ranjeni ljudi. Ostali su da pomažu doktoru oko ranjenih. Došla je grupa od 10 naoružanih vojnika koji su ih maltretirali. Od ranjenika su saznali da su to oni vojnici koji su ih mučili u Zadruzi i odveli na minsko polje. Nakon njihovog odlaska došla su nova četiri čoveka da bi ih sve čuvali. Doktor Kačar je odlazio u selo i u povratku im je ispričao da je bio u podrumu zbog nekih povređenih meštana. Znao je da se ljudi proteruju jer su dolazili autobusi da ih odvoze. Njemu je 30.12.1991. godine rečeno da mora otići, pa je sa porodicom napustio Lovas.

Pitanja predsednika veća

Na dan napada u Lovasu nije bilo naoružanih vojnika i nije postojala nikakva organizovana odbrana. Prvog dana napada poginulo je dvadesetak meštana. 10.10.1991. godine, kada je sa Ivicom Vidićem došao u dvorište mehaničarske radionice, od naoružanih lica prepoznao je Milorada Vorkapića i optuženog Milana Radojčića. Optuženog Ljubana Devetaka prvi put je video 11.10.1991, i tada je bio u uniformi. Prilikom prvog susreta, optuženog Milana Radojčića je video u uniformi. Ne zna koju je funkciju imao - čini mu se da je bio veoma blizak sa Ljubanom Devetakom, nešto kao njegov pomoćnik. Dozvole za kretanje po selu izdavale su se u mesnoj zajednici. Izdavao ih je Savo Klisurić, a kasnije mu se pridružio i Đuro Prodanović. Ne zna ko je naredio da se stavljaју bele krpe na kuće i nose bele trake oko rukava, ali se to odnosilo samo na Hrvate. Dok su radili van sela imali su oružanu pratnju. Par dana nakon napada na selo došla je vojska i u jednoj kući u centru bila je formirana vojna komanda. Koliko mu je poznato, u selu su bili pripadnici JNA, *Jovićevci*, *Beli orlovi*, *Arkanovci*, i teško je bilo znati ko je ko. U selu je bila uspostavljena i milicija, a misli da je Milan Devčić imao visoku funkciju. Počev od 10.10.1991, skoro svi meštani Srbi su bili u TO, u uniformama i naoružani. Bilo je i nekih Hrvata koji su obukli uniforme. Optuženi Ljuban Devetak je u dvorištu mehaničarske radionice izdvojio ljude za radni vod. Anka Balić mu je rekla da se ljudi tuku u dvorištu radionice i da po dvorištu ima krvi. Kada je bio u ambulanti 18.10.1991, video je rane od mina i ustrelne rane. Tu noć u ambulantu je sa svojim vojnikom sa straže došao i zapovednik koji se predstavio kao kapetan Darko Perić. Doktor Kačar je napisao sve o ranjenim ljudima i onima koji su bili zatvoreni u podrumu i Perić je došao po taj zapisnik. Ispod mesne zajednice postojao je podrum u kojem su bili zatvoreni ljudi, možda njih 30. Izvodili su ih i ubijali na nekim drugim lokacijama, garažama, šupama, troje u kapelici na groblju. Muž njegove mlađe sestre, Josip Jovanović, bio je zatvoren u podrumu na dan napada, a ubijen je kasnije u nekoj garaži. Darko Poljak, sin pokojnog Josipa Poljaka, mu je brat od strica. Prvih dana Darko je bio u obližnjim šumama pa se jedan dan pojavio kod njegove kuće, ali su odmah došli naoružani ljudi, tukli ga a nakon toga odveli u policiju. Darka je tukla grupa koju je vodio čovek kojeg su zvali *Basta*.

Pitanja zamenika tužioca

Zajedno sa njim, prvog dana u kancelarije Zadruga zatvoren je i Ivica Vidić. Nije znao tih dana šta se sa njim dešava - kasnije je saznao da je Ivica ubijen u nekoj garaži. Na dogovorima oko posla u Zadruzi bio je prisutan optuženi Milan Radojčić, i svedok misli da je to bila njegova funkcija. Spisak sa rasporedom ljudi koji idu iz sela da rade nosio je u vojnu komandu na overu. Pre oružanih sukoba, Lovas je bio jedna od vodećih zadruga po poslovanju u Hrvatskoj, čiji direktor je bio Adam Rendulić.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Kada je optuženi Ljuban Devetak izdvajao ljude za radni vod, nije mu bilo poznato da li je optuženi imao saznanja šta će se sa ostalim ljudima dogoditi.

Pitanja branilaca

Meštani Lovasa su znali da su mladi meštani Srbi odlazili u Šid i da su se tamo sastajali sa optuženim Ljubanom Devetekom. Zbog toga misli da je sve tamo organizovano, jer je podatke o ubijenim meštanima mogao davati samo neko ko ih je poznavao. Sa optuženim Ljubanom Devetekom bili su Đuro Prodanović, Milan Radojčić, Željko Krnjajić, Zoran i Radovan Tepavac. Za svoj rad u zadrugi dobijao je bonove koji su imali malu vrednost. Napuštena stoka koja se skupljala po kućama odvožena je nekuda a deo se koristio za kuhinju u Zadruzi. Skupljene jabuke i semenski kukuruz se takođe nekuda odvezio. Ulazne punktove u selo čuvala je JNA.

Pitanja optuženih

Prvog dana napada u dvorištu zadruge video je braću Pavlić.

Fond za humanitarno pravo